

ПІДГОТОВКА ДО ЗНО

Історія України

*Перелік пам'яток архітектури
та образотворчого мистецтва,
обов'язкових
для розпізнавання абітурієнтами*

ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (витяг з додатку №2 наказу МОНМСУ №1252 від 06.11.2012р.)

«Пропоновану *Програму зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з історії України* складено враховуючи цілі, вимоги і зміст навчання історії в школі, закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 11-річної школи. Хронологічно програма охоплює весь зміст шкільних курсів історії України від найдавніших часів до сьогодення і складається з 31 теми.

Тестові завдання мають перевіряти такі знання й уміння учнів:

– називати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам'ятки культури;

– розпізнавати найвидатніші культурні пам'ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській культурній спадщині;»

Невід'ємною складовою програми ЗНО з історії України є перелік пам'яток архітектури та образотворчого мистецтва, обов'язкових для розпізнавання абітурієнтами.

Підготували:

методист міського методичного кабінету

Бенько Р.В.

головний спеціаліст управління освіти

Яремчанського міськвиконкому

Онутчак І.В.

© Управління освіти Яремчанського міськвиконкому

© Міський методичний кабінет

I. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗКВІТ КИЇВСЬКОЇ РУСІ. КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ЧАСІВ РОЗДРОБЛЕНOST. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Собор святої Софії

Собор святої Софії-Премудрості Божої, Софія Київська або Софійський Собор - християнський собор в центрі Києва, пам'ятка української архітектури та монументального живопису 11—18 століть, одна з небагатьох уцілілих споруд часів Київської Русі. Одна з найголовніших християнських святинь Східної Європи, історичний центр Київської митрополії.

Собор як головний храм держави відігравав роль духовного, політичного та культурного центру. Під склепінням Св. Софії відбувалися урочисті «посадження» на великокняжий престол, церковні собори, прийоми послів, затвердження політичних угод. При соборі велося літописання і були створені перші відомі на Русі бібліотека та школа.

У «Повісті минулих літ» заснування Софійського собору значиться під 1037р.. Натомість в Новгородському літописі ця подія позначена 1017 роком. У всякому разі, засновником собору історичні джерела визначають київського князя Ярослава Володимировича (Мудрого). Сучасник будівництва собору митрополит Іларіон Київський у своєму «Слові про Закон і Благодать», згадуючи Софійський

собор, говорить, що в його створенні Ярослав завершив справу свого батька Володимира, а німецький єпископ Тітмар Мерзебурзький (пом.1018) згадує під 1017/18рр. функціонуючий Софійський монастир у Києві. Останніми роками набула популярності гіпотеза про заснування Софії Київської князем Володимиром. Доктор історичних наук Надія Нікітенко, підтримана кандидатом історичних наук Вячеславом Корнієнком, висунула гіпотезу, що храм закладено 4 листопада 1011, а освячено 11 травня 1018, тобто його спорудження розпочав Володимир Великий, а завершив Ярослав Мудрий. Ця гіпотеза дискутується, але її знайшли достатньо переконливою для святкування у 2011р. 1000-річчя заснування Софійського собору. Цей ювілей відзначили на міжнародному і загальнодержавному рівнях за рішенням ЮНЕСКО і за Указом Президента України.

За багатовікову історію собор пережив навали ворогів, пограбування, часткові руйнування, ремонти і перебудови. Нове відродження Софії Київської пов'язане з київським митрополитом Петром Могилою. У 1633–1647 він провів капітальний ремонт собору та оздобив його. Навколо собору спорудили дерев'яні монастирські будівлі, а всю територію обнесли високою дерев'яною огорожею. До робіт у соборі Петро Могила залучив італійського архітектора Октавіано Манчіні.

Мозаїки богоматері Оранти та Христа Вседержителя із Софійського собору в Києві

мозаїки XI ст.,
центральною
основні
розташовані в
ієрархією

Шедевром
Оранти-
Святої Діви

має 6 метрів в вишину. Унікальність зображення полягає в тому, що воно виконане на внутрішній поверхні куполу Собору, і з різних точок Оранта виглядає зображеною у різних позах - стоячи, схилившись у молитві чи на колінах.

які прикрашають головні частини храму - баню і головний вівтар. Тут зображені персонажі християнського віровчення. Вони строгому порядку згідно з «небесною

мистецтва мозаїки вважається зображення розміщеної в центральному апсиді — фігури Марії, руки якої підняті в молитві. Мозаїка

Мозаїки виконані на сяючому золотому фоні. Їм притаманні багатство барв, яскравість і насиченість тонів. При всій кольоровій різноманітності мозаїк переважними тонами є синій і сіро-білий у поєднанні з пурпуровим.

Кожний колір має багато відтінків: синій-21, зелений-34, червоно-рожевий-19, золотий-25 та ін. Це свідчить про високий розвиток у Стародавній Русі скловарної справи і техніки виготовлення смальти. Всього палітра мозаїк собору налічує 177 відтінків кольорів. Наразі сучасні майстри, використовуючи методи 11 сторіччя, не в змозі виготовити таку різноманітність кольорів мозаїки.

Смальта виготовлена зі скла, забарвленого в різні кольори додаванням солей і окислів металів. Зображення виконані безпосередньо на стіні шляхом вдавлювання у вогку штукатурку кубиків смальти, розміри яких у середньому близько 1 см³. У наборі облич часто зустрічаються дрібніші кубики - близько 0,25 см³. Ґрунт під мозаїками тришаровий, загальна товщина його 4 – 6 см. Крім

смальти, використано кубики з природного каміння.

У зеніті центральної бані зображений Христос Пантократор (Вседержитель), який царює над усім простором.

Навколо Христа-Вседержителя - чотири архангели, з яких лише один - мозаїчний, а інших в кінці XIX ст. домалював олією М.О.Врубель.

Спасо-Преображенський собор у Чернігові 1036р. Сучасний вигляд

Спасо-Преображенський (Спаський) собор у Чернігові, одна з найстаріших збережених монументальних кам'яних будов України, головна споруда Чернігівського князівства;

Закладений до 1036-ого року сином Володимира Великого Чернігівським князем Мстиславом Володимировичем. У 1036 (за іншим списком літопису - 1034) році був збудований на висоту «вершника, що стоїть на коні з піднятою рукою». Будівництво було

завершене за князя Святослава Ярославича.

Спасо-Преображенський собор стояв у центрі палацових будов княжого «стольного града» і був також усипальницею князів. У плані являє собою прямокутник, поділений двома рядами опорних стовпів на три нави, завершені на сході трьома півкруглими апсидами, з 5 банями. Об'ємно-просторова композиція собору надавала йому оригінальну форму піраміди. Первісно собор оточували каплиці-усипальниці, на півночі до притвору прилягала кругла вежа зі сходами на хори, з півдня була прибудована триапсидна одноверха церковка-хрещальня. 1792–1798 і пізніше храм ґрунтовно перебудовано; на місце усипальниць добудовано тамбури з бароковими декоративними фронтонами, збудовано бокові закомари: надбудовано північну і добудовано південну (на місце хрещальні) башти, завершені високими шпилями. Від давнього декоративного оздоблення собору збереглися різьблені шиферні парапети на хорах, деякі фрагменти фресок 311 ст. (серед інших зображення святої Теклі, що зберігалося в музеї, загинуло 1941); підлогу з шиферних інкрустованих мозаїчних плит, прикрито керамічними. Частина багатой колись золотої і срібної церковної утварі зберігається в Чернігівському історичному музеї. З 1967 Спасо-Преображенський собор входить до складу Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

**Родина князя Святослава Ярославовича.
Мініатюра з «Ізборника» 1073р.**

Ізборник Святослава 1073 - одна з найдавніших писемних пам'яток давньослов'янської мови на теренах України-Русі.

У ньому містяться статті різного змісту - релігійного, побутового, повчального, літературного тощо.

Списаний він, імовірно, в Києві, для князя Святослава з відповідного староболгарського збірника, що становив переклад з грецького оригіналу для болгарського царя Симеона. У переписуванні збірника брало участь два писарі, у кінці його запис зробив диякон Іван.

Мова збірника відбиває чимало живих давньоруських рис. Тексти містять настанови християн. життя, звернені як до світських осіб, так і до духовенства. Більшість повчань подано в афористичній формі, деякі з них ритмізовані.

Холмська ікона Богородиці (візантійська традиція) XI ст.

Холмська ікона Божої Матері - чудотворна ікона Божої Матері, особливо шанована християнами Західної України. Ікона знаходиться в Музеї Волинської Ікони в місті Луцьку.

Давня Русь-Україна мала п'ять найбільших святинь – чудотворні образи Богородиці з Дитятком: Вишгородський (Владимирський), що нині перебуває у Москві й шанується як головна реліквія Росії; Белзька (Ченстоховська), що тепер найшанованіша у Польщі; Успіння Богородиці з Успенського собору Києво-Печерської лаври (знищена під час окупації Києва в 1941 року), Холмська і Почаївська, що нині знаходяться в Україні.

Холмська ікона Божої Матері написана темперними фарбами на кипарисових дошках у візантійському стилі. На Іконі зображено Божу Матір, яка тримає на правій руці дитину Ісуса, який правою рукою благословляє, а в лівій тримає сувій. За стилістичними ознаками найближчою аналогією Холмській Богородиці є Володимирська (Вишгородська) ікона Божої Матері. На іконі збережено 70% авторського живопису. Розмір її - 95х66 см.

Вишгородська ікона Богородиці (візантійська традиція). Перша пол. XII ст.

Володимирська ікона Божої Матері, znana teж як **Вишгородська** відомачудодійна православна ікона. Зараз ікона знаходиться у Третьяковській галереї у Москві. Справжня її назва не Володимирська, а Вишгородська, бо первинно вона знаходилась у храмі міста Вишгород. Згідно з переданням, вона була подарована Києву від Константинополя. Київський князь Юрій Долгорукий помістив її у Вишгороді, спорудивши для неї спеціальний храм. Звідти й назва ікони - Вишгородська. Хоча, як свідчать деякі мистецтвознавці, її цінність полягає у тому, що вона не була привезеною з Візантії, а була написана у Києві, можливо, преподобним Аліпієм-іконописцем. Згодом цю ікону вкрав князь суздальський Андрій Боголюбський, напавши і зруйнувавши Київ. Він розмістив Вишгородську ікону у Володимирі-на-Клязьмі, тоді вона й була перейменована на Володимирську.

Дорогобузька ікона Богородиці (остання третина XIII ст.)

Дорогобузька ікона Богородиці, Богородиця Одигітрія», яка була виявлена в церкві села Дорогобуж на Рівненщині. Унікальна пам'ятка малярства періоду Галицько-Волинського князівства. Це найдавніша унікальна ікона типу Одигітрії посеред уцілілих творів українського малярства періоду другої половини XIII – першої половини XIV століть. Ікона кілька століть зберігалася в кам'яній Успенській церкві у місті Дорогобуж, й неодноразово згадувалась у літературних джерелах. На сьогоднішній день ікона зберігається в Рівненському краєзнавчому музеї. Від ікони збереглося лише мальоване на паволоці (розміром 122x86 см.) вирізане по контуру зображення Богородиці та Христа. Під час реставрації львівські реставратори паволоку перенесли на нову дошку, надавши іконі експозиційного вигляду.

П'ятницька церква у Чернігові. Кінець XII ст

П'ятницька (св.Параскеви) церква в Чернігові - православний храм розташований у обласному місті Чернігові, побудована в кін.12 - на поч.13 ст. на чернігівському посаді біля торгу; чотиристовпна, тринавна, однобанна, в загальній масі квадратована. Від інших церков Чернігова відрізнялася завершеним оздобленням фасаду усіма видами архітектурної орнаментики та композицією склепінь під барабаном.

Була реставрована у 1670 і 1690-х рр. коштом чернігівського полковника В.Дуніна-Борковського у стилі українського бароко. Після реставрації вона набуває вигляду семибанного храму з бароковими фронтонами, на східному з яких окреслювався герб гетьмана Івана Мазепи.

Церква святого Пантелеймона в Галичі. Кінець XII ст.

Церква Святого Пантелеймона - найстаріший і єдиний із збережених храмів Галицько-Волинського князівства, розташований у селі Шевченкове поблизу сучасного Галича (Івано-Франківська область). Це монументальна хрестобанна церква зі зразками вишуканого білокам'яного різьблення і численними рисунками та графіті на стінах.

У 1194 році на під'їзді до Давнього Галича, на Виноградній горі, князь Роман Мстиславич побудував величний храм. Тепер ця місцевість лежить в межах села Шевченкове (колишній Станіслав) знаходиться в 7 кілометрах на захід від Галича у місті впадіння річки Лімниці до Дністра. Храм був освячений ім'ям Святого Пантелеймона, на честь діда Романа Мстиславича київського князя Ізяслава, християнське ім'я якого Пантелеймон.

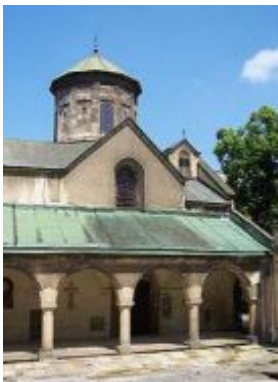
**II. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV – першій половині XVI ст).
Українські землі в другій половині XVI ст.**

Ікона Богородиці з пророками з церкви у Підгородцях

Ікона Богородиці Одигітрії з пророками є найранішою такою пам'яткою. Ікона написана в XV ст. і зберігається в церкві св. Дмитрія в Підгородцях. Виняткова популярність такого зображення Богоматері у мистецтві перемишльського кола у другій половині XV — XVIII ст. й унікальність на цій території ікон "Покрову Богородиці" доводить, що тут прославлення Богородиці розвивалося в іконографічній традиції підгородецької ікони.

Вірменський собор у Львові. 1363р.

Вірме́нський кафедрáльний собо́р Успі́ння Пресвято́ї Богоро́диці — пам'ятка архітектури національного значення у Львові, що належить до Світової спадщини ЮНЕСКО; єдиний храм Вірменської апостольської церкви в Західній Україні. Вірменську церкву збудовано у другій половині XIV століття (1363–1370 роки) майстром Дорінгом (зустрічались також інші варіанти написання). Протягом століть вона була громадським і релігійним центром вірменської колонії у Львові. У 1367 році церква стала соборною: у Львові був утворений єпархіальний центр вірменів Русі та Валахії.

Верхній замок у Луцьку

Замок Любарта або Луцький замок — верхній замок Луцька, один із двох (частково) збережених замків, пам'ятка архітектури та історії національного значення. Один з найбільших, найдавніших і найкраще збережених в Україні замків. Головний об'єкт історико-культурного заповідника «Старий Луцьк», культурний осередок та найстаріша споруда Луцька. Будівництво Верхнього замку розпочалося у 1350-ті роки і в основному було завершено у 1430-ті, хоча деякі елементи (наприклад, висота веж) ще змінювалися протягом наступних століть. Окольний замок почали реконструювати у цеглі з 1502 року. Від часу побудови замки були резиденцією Великого князя, а після утворення Королівства — резиденцією королівської влади, де були зосереджені політичні, адміністративні, судові, оборонні, релігійні функції центру Воєводства Волинського.

Кам'янець-Подільська фортеця

Кам'янець-Подільська фортеця - фортеця в місті Кам'янець-Подільський (нині Хмельницької області України). Особливого значення набула Кам'янецька фортеця, коли збільшилися напади татар на Україну, коли Туреччина стала організувати татарські сили, твердою ногою ставши на Босфорі.

Довгий час вважалося, що Стару фортецю збудовано в другій половині 14 століття. Адже першу в історії згадку про Кам'янецький замок маємо в грамоті від 7(15) січня 1374 року литовсько-руського князя Юрія Коріатовича, де цей князь за згодою свого брата Олександра Коріатовича надає кам'янчанам право на кшталт магдебурзького та прямо зазначає, що грамота дається «на замку» в Кам'янці.

Комплексні архітектурні дослідження Євгенії Пламеницької та Анатолія Тюпича у 1964-1982 роках, дослідження археологів на чолі з Іоном Винокуром у 1964-1969 роках дозволили значно поглибити історію кам'янецької фортеці та

датовати її першопочатки 11—12 століттями (в обережніших версіях - кінцем 12 століття).

Хотинська фортеця

Хотинська фортеця – фортеця 13 - 18 століття у місті Хотин на Дністрі, що у Чернівецькій області, Україна.

Хотинська фортеця веде свій початок від Хотинського форту, що був створений у 10 столітті князем Володимиром Святославичем як одне із порубіжних укріплень південного заходу Русі.

Укріплення було споруджено на

кам'янистому мисі, утвореному високим правим берегом Дністра і долиною впадаючої дрібної притоки. На початку воно являло собою замкнений земляний вал з дерев'яними стінами і оборонними спорудами. Наприкінці 11 століття Хотин належав до Теребовлянського князівства. У 1140-х роках він перейшов до Галицького, а з 1199 року - Галицько-Волинського князівств.

У 1250—1264 роках князь Данило Галицький і його син Лев, перебудовували фортецю. Навколо неї з'явилися семиметрова кам'яна стіна та рови шириною до 6 метрів.

Ханський палац в Бахчисарай

Ханський палац у Бахчисарай (крим. *Han Saray*) - родова резиденція династії Гераїв – правителів Кримського ханства у 1532-1783рр. Центр політичного, духовного й культурного життя кримських татар. Засновником Хансарая був Сахіб I Герай.

Бахчисарайський палац - пам'ятка історії та культури всесвітнього значення, єдиний у світі зразок кримськотатарської палацової архітектури. Палац входить до складу Бахчисарайського історико-культурного заповідника. В приміщеннях палацу розташовані музей історії та культури кримських татар, художній музей, виставка холодної та вогнепальної зброї.

**Ікона Успіння Богородиці
перемишльського майстра Олексія Горошковича 1547р.**

Авторські підписи у класичний період розвитку східнохристиянської мистецької традиції на іконах належать до виняткових. В українському малярстві перші належать до 1547 р. - ікона ""Успіння" маляра Олексія (перемишльського маляра Олексія Горошковича) з церкви Собору архангела Михаїла у Смільнику

Мініатюри Пересопницького Євангелія між 1556-1561р.

Пересопницьке Євангеліє - визначна рукописна пам'ятка староукраїнської мови та мистецтва XVI століття. Роботу над Євангелієм розпочали 15 серпня 1556р. у Свято-Троїцькому монастирі (Заслав на Волині, нині місто Ізяслав Хмельницької області), завершили - 29 серпня 1561р. в Пересопницькому монастирі (тепер Рівненський район Рівненської обл.).

Важливим аспектом цінності книги є художнє оформлення. Її орнаментация, створена в народному українському стилі, розміщення тексту, виписування кожної літери чітким гарним уставом свідчить про високий рівень майстерності українських переписувачів.

Євангеліє написане пізнім уставом на пергаменті чорним чорнилом і циноброю (червоною фарбою). У рукописі є ще «дробне» письмо, яким виписані всі приписки, післямови тощо.

У 2011 р. мистецтвознавець та художник Лев Скоп, приписав авторство мініатюр і орнаментального оздоблення «Пересопницького Євангелія» майстру Федуску з Самбора.

Будинок Корнякта у Львові

Пала́ц Корня́кта - пам'ятка ренесансної архітектури, що знаходиться у Львові на площі Ринок, 6.

Купець-виноторговець, за походженням грек з острова Крит, Костянтин Корнякт отримав дворянство з рук короля Речі Посполитої Сигізмунда II Августа за свою вірну службу на посаді особистого королівського секретаря. Наступний король Стефан Баторій спеціальним декретом дозволив Корнякту спорудити на площі Ринок у Львові палац з шістьма вікнами - привілей, який у місті на Магдебурзькому праві не можна було купити за жодні гроші, тільки отримати за особливо видатні заслуги перед містом та державою.

Меджибізький замок

Меджибізький замок - пам'ятка фортифікаційної архітектури XVI століття, виконана у стилі Ренесанс. Розташований у селищі Меджибіж Хмельницької області, у верхів'ях Південного Бугу, при впадінні в нього річки Бужок, за 30 км. на схід від міста Хмельницький.

Меджибізький замок побудований на мисі, утвореному річками Південний Буг та Бужок.

Через таку топографію у плані він має форму видовженого трикутника з

могутніми стінами і кутовими вежами, які значно виступають за лінію стін. Подвір'я замку має довжину 130 м, найбільшу ширину (з західного боку) - 85 м, його площа становить 0,75 га. Товщина мурів - до 4 м, висота у найвищих місцях - до 17 м.

Острозький замок

Острозький замок - розташований на вершині 20-метрового пагорба над долиною ріки Вілії, в районному центрі Острог, Рівненської області. Замок був побудований на місці дерев'яного укріплення зруйнованого монголо-татарами в 1241 році. Спочатку це була башта-донжон, яка тепер носить назву «Вежа Мурована». Замок був резиденцією князів Острозьких. Зараз на території Острозького замку розташований Острозький краєзнавчий музей.

Замок був оточений глибоким ровом, наповненим водою. Башти служили оборонною системою для замку: Мурована вежа, Кругла Вежа, Богоявленська церква-фортеця і Надбрамна башта (з 1905 року - дзвіниця)

III. Українські землі в першій половині XVII ст.

Початок Національно-визвольної війни

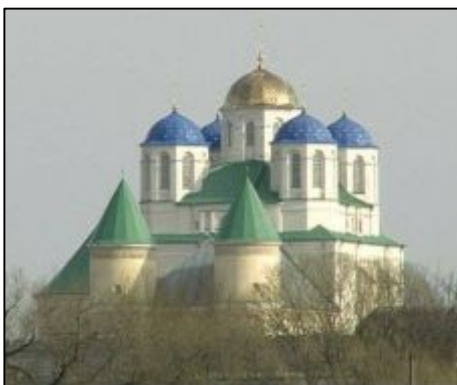
Українські землі в 60-80-ті рр. XVII ст.

Замок у Підгірцях (Львівщина) 1630-1640-і рр.

Пам'ятка архітектури епохи Ренесансу (село Підгірці, Бродівський район, Львівська обл.). Замок було збудовано протягом 1635-1640 років під керівництвом архітектора Андреа дель Аква. Є одним із найкращих в Європі зразків поєднання ренесансного палацу з бастионними укріпленнями.

Троїцький Межиріцький монастир-фортеця поблизу Острога

Свято-Троїцький чоловічий монастир був заснований монахами Києво-Печерської лаври (про нього вперше згадано в літописах XIII ст.). В архітектурі тут були поєднані давньоруські традиції з готикою і ренесансом. За легендами Межиріцьку фортецю по'єднував підземний хід із замком Острога.

Портрет Петра Конашевича-Сагайдачного

У першій половині XVII ст. були популярними поетичні твори, що створювали на смерть і похорони будь-кого зі знатних людей. 1622 р. у Києво-Печерській друкарні було видано твір ректора Київської братської школи Касіяна Саковича «Вірші на жалісний погреб шляхетного рицаря Петра Конашевича-Сагайдачного», у яких він уславив заслуги гетьмана у захисті батьківщини. «Вірші» містять портрет гетьмана та картину про взяття козацькими чайками Кафи. Обидві гравюри засвідчують про відхід від візантійської іконографії і поширення західноєвропейських впливів.

Портрет Богдана Хмельницького

Гравюру голландця Вільгельма Гондіуса (бл. 1602 — р. с. невід.) другої половини XVII ст. вважають одним з головних портретів гетьмана Богдана Хмельницького, виконаним з картини невідомого художника 1651 р.

Ікона «Покрова Богородиці» із зображенням Богдана Хмельницького

На іконах Козацької доби Богородицю зображують в національному українському вбранні на тлі золоченого різьбленого рослинного орнаменту. Образів Покрови збереглося чимало. У нижній частині таких ікон подавали реалістичні зображення представників козацької старшини, отаманів, гетьманів. Збереглася ікона Покрови Богородиці із зображенням Богдана Хмельницького. Походить із Покровської церкви с. Дешки Канівського повіту (тепер Богуславський район Київської обл.).

Іллінська церква в Суботіві

Церква в селі Суботів Чигиринського району Черкаської області збудована 1653 р. (за іншими даними 1656 р.) за наказом гетьмана Богдана Хмельницького як родова церква-усипальниця.

Коли 1657 р. Хмельницький помер, його поховали в цій церкві. Іллінська церква є прикладом національного архітектурного стилю доби козацького Відродження.

Троїцький собор

Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові

Був закладений 1679 р. Лазарем Барановичем за проектом архітектора Іоанна Баптиста. Сучасного вигляду набув у 80-х роках XX ст., коли собор було відновлено в первісних формах XVII ст. Побудований в стилі українського бароко. Це тринавовий, шестистовпний, триапсидний храм. За своїм планом успадкував традиції мурованого храмового будівництва княжої Русі. У другому ярусі Троїцького собору над входом виділяється вікно у вигляді православного хреста, що є особливою ознакою чернігівських барокових храмів кінця XVII - початку XVIII ст.

Покровський собор у Харкові

Собор Покрови Пресвятої Богородиці є єдиним фрагментом забудови Харківської фортеці XVII ст., який дійшов до наших часів. Побудований у стилі козацького українського бароко ізюмськими майстрами. Харківський Покровський собор є найдавнішою кам'яною спорудою Слобожанщини. Він має унікальне композиційне рішення. На думку фахівців, собор майже повністю повторює українську дерев'яну тричастинну церкву, є синтезом ідей й конструкцій дерев'яного зодчества та кам'яної архітектури. Собор має два поверхи: знизу - зимовий, теплий, храм, зверху - літній, холодний. Верхня церква майже цілком повторює нижню. Фасади собору багато прикрашені наличниками, напівколонками, карнизами.

IV. Українські землі наприкінці XVII – першій половині XVIII ст.

Українські землі в другій половині XVIII ст.

Ікона «Архангел Михаїл» Івана Рутковича

На Західній Україні до найяскравіших представників епохи українського бароко належить Іван Руткович (р. н. невід. — 1703), визначний український живописець.

Центральна пам'ятка творчості І. Рутковича - іконостас жовківської міської церкви Різдва Христового (1697-1699). Цей іконостас - останній відомий на сьогодні видатний твір майстра.

Творчості Рутковича притаманні світська жанрова інтерпретація релігійних сюжетів, яскравий, насичений колорит ікон (темпера з додаванням масла). «Архангел Михаїл» Рутковича із Жовкви, повністю виконаний у барочній техніці, відрізнявся від традиційного візантійського канону. Святий, зображений на іконі, має людяне світле обличчя з виразними очима. Його поза динамічна, а атрибути наближені до сучасної Рутковичу доби: панцир та меч в архангела подібні до гусарської зброї часів Віденської битви.

Ікона «Вознесіння Богородиці» Йова Кондзелевича

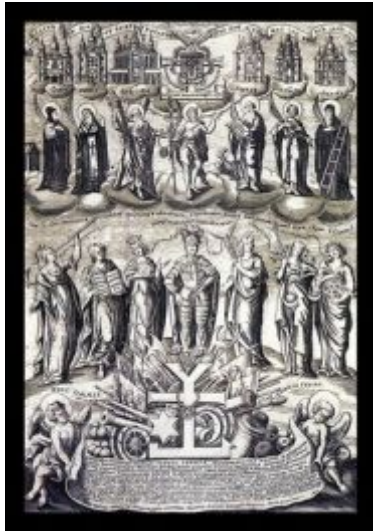

Йов (Іван) Кондзелевич (1667 - бл. 1740) живописець та ієромонах, був провідним діячем Луцького братства. На чолі групи іконописців працював над Богородчанським іконостасом у Манявському скиту. Іконостас був наслідком колективної праці, проте Кондзелевичу належить все найцінніше в ньому, зокрема й ікона «Вознесіння». Незважаючи на те що Кондзелевич зовсім не торкався святочного ряду, іконостас загалом відбиває його творчу індивідуальність не лише в живописній частині, а й у різьбярській.

Богородчанський іконостас - п'яти-ярусний, із завершенням. Величний твір сакрального мистецтва

постав на зламі двох століть, ставши своєрідним завершенням епохи українського іконописання, у якому візантійські традиції органічно переплелися з новими тенденціями кінця XVII ст., витворивши естетику українського бароко.

Гравюра «Іван Мазепа серед своїх добрих справ» Івана Мігури

Іван Детесович Мігура (р. н. і см. невід.) визначний український гравер кінця XVII - початку XVIII ст. Навчався у Києво-Могилянській колегії, був архідияконом Києво-Печерської лаври, ігуменом Миколаївського Крупицько-Батуринського монастиря на Чернігівщині. Вважають, що на гравюрі Івана Мігури зображено прижиттєвий портрет Мазепи. Гетьман перебуває в оточенні муз, святих і церков, зведених або відреставрованих його коштом. Іван Мазепа доклав значних зусиль для відродження Києва як духовної столиці України, спрямував чималі кошти на церковне та цивільне будівництво в Чернігові, Батурині, Переяславі та Глухові.

Георгіївська церква Видубицького монастиря в Києві

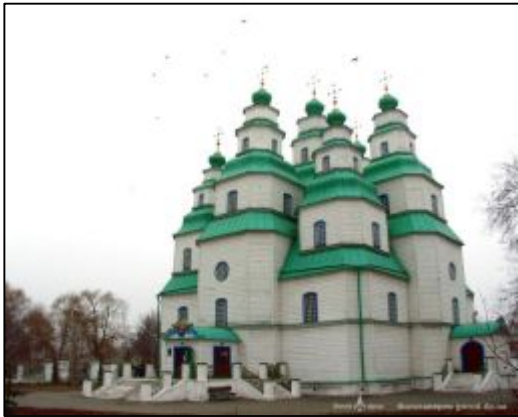

Видубицький Свято-Михайлівський монастир було споруджено у 1070-х рр. Всеволодом Ярославичем на околиці Києва у Видубичах. Сучасний ансамбль монастиря сформувався на зламі XVII-XVIII ст., коли тут було зведено Георгіївський собор, який є центром композиції ансамблю і одним з кращих зразків архітектури українського бароко.

За просторовою структурою Георгіївська церква належить до класичного типу дев'ятидільних п'ятибанних храмів, її вважають найдосконалішою з усіх подібних будівель.

Архітектор компенсував розташування собору у глибокій долині, надавши йому вертикально видовжених пропорцій. Фасади визначаються вишуканою бароковою декоративністю.

Троїцька соборна церква в Новомосковську

дерев'яних споруд світу.

Самарський Пустинно-Миколаїв-ський військовий монастир - православний монастир Запорозької Січі. З будівель монастиря залишився в сучасному Новомосковську Троїцький собор (майстер Я.Погребняк). Дерев'яний собор збудований без жодного цвяха. 1888 року споруду було перекладено за проектом архітектора Харманського. Це єдиний збережений в Україні дев'ятидільний храм. Він належить до 100 найкращих

Покровська церква в Києві

За композицією церква належить до українських триверхних тризрубних храмів. Будівля зведена у 1766-1772 рр. у стилі українського бароко видатним архітектором Іваном Григоровичем-Барським (1713-1785).

Успенська соборна церква Почаївської лаври (1771-1783рр.)

Собор вивищується над землею на 56 метрів. Його вінчає величний купол, і оточує з трьох сторін велика тераса-галерея. Над центральним входом собору - ікона «Успіння Божої Матері». Архітектори надали собору хрестоподібної форми, розділивши аркадами колон на три частини. Собор розписаний і прикрашений іконами і зображеннями, пов'язаними з історією монастиря і подіями з життя Спасителя.

Собор святого Юра у Львові (1744-1762рр.)

Будівництво греко-католицької кафедри розпочалося 1744 року за проектом Бернарда Меретина. Храм стоїть на терасі, до якої ведуть двомаршеві сходи, прикрашені балюстрадою й скульптурами геніїв роботи С. Стажевського.

Із 1998 року Собор разом із Ансамблем історичного центру Львова увійшов до складу світової спадщини ЮНЕСКО.

Палац Кирила Розумовського в Батурині

Після скасування гетьманства (1764) Кирилу Розумовському спало на думку побудувати у Батурині палац. Його будівництво за проектом шотл. арх. Чарльза Камерона тривало протягом 1799-1803 рр. Палац має три поверхи. Один фасад прикрашено лоджією, другий - балконом. Бічні фасади мають напівротонди, що значно збагатили силует. У серпні 2009 року було закінчено масштабну відбудову цієї пам'ятки архітектури.

Андріївська церква у Києві

Барокова церква Св. Андрія у Києві. Збудована в 1744–1767 роках (за іншими даними 1749–1754) за проектом архітектора Бартоломео Растреллі на Андріївській горі на місці Хрестовоздвиженської церкви. Входить до складу Національного заповідника «Софія Київська». У наш час знаходиться в аварійному стані.

V. Українські землі в складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій в XIX - XXст.

Живописні твори Т.Шевченка

«Автопортрет» Т, Шевченка (1840 р.)

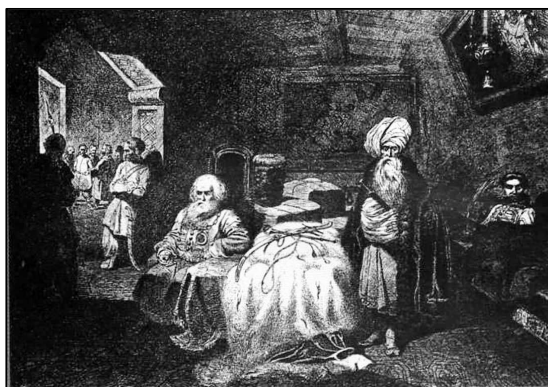
У творі поєднані безпосередні прояви людських переживань, властивих романтизму, з глибоким відтворенням внутрішнього світу. «Автопортрет» було створено Шевченком в академічній майстерні художника Ф. Пономарьова, з яким він товаришував в академії.

«Катерина»

Картина виконана Шевченком за темою однойменної його поеми влітку 1842 року в Санкт-Петербурзі. «...Я намалював Катерину в той час, як вона попрощалася зі своїм москалем і вертається в село, у царині під куренем дідусь сидить, ложечки собі струже і сумно дивиться на Катерину, а вона, сердешна, тіль не плаче..., а москаль дере собі, тільки курява ляга; По однім боці могила, на могилі вітряк, а там тільки степ мріє. Отака моя картина».

Офорт «Дари в Чигирині»

Цей офорт Т. Шевченко написав до альбому «Мальовнича Україна». Поет двічі - у 1843 і 1845 роках - відвідав Чигирин. Він зробив тут кілька малюнків на місцеві теми. Широковідомий офорт «Дари в Чигирині», присвячено козацькій раді 1649 р.

Офорт «Судня рада»

Офорт з альбому «Мальовнича Україна». Виконаний 1844 року. Автор відтворив

волосний суд («судню раду»), зробивши такий підпис: «Отаман сбира на село громаду, коли що трапитця незвичайне, на раду і суд. Громада, порадивши и посудивши добре, розходится,».

«Дівчина з Поділля» В. Тропініна

На початку ХІХ ст. однією з найголовніших тем у мистецтві було зображення народного життя. Важливу роль у цьому відіграв Василь Тропінін, який багато писав українських селян. Про це він згадував на схилі літ: «Я мало вчився в Академії, але навчився в Малоросії: я там без перепочинку писав з натури...» Саме до таких картин належить «Дівчина з Поділля». Твір вражає не лише своєю майстерністю, але, насамперед, тим теплим почуттям у ставленні до моделі, що загалом не властиве тогочасному мистецтву, у якому панівною була естетика класицизму. Художник уважно змальовує типову подільську сорочку, корали на шиї, дівочий головний убір, при цьому фарби добре відтворюють фактуру зображеного. Але увага митця далека від захоплення етнографічною екзотикою вбрання, він бачить у ньому високохудожні атрибути народного побуту.

Будівля Київського університету

Будинок Головного («Червоного») корпусу ун-ту збудований у традиціях російського класицизму за проектом архітектора Вікентія Беретті. Будівля вийшла надзвичайно величною та суворою.

Будівля являє собою величезний замкнений квадрат із внутрішнім двором. Особливо виразна архітектура східного фасаду, що досягнуто контрастним протиставленням протяжної площини стін могутній вертикалі колон портика, який вирішено в іонічному ордері на всю висоту будинку.

Будинок з химерами в Києві. 1902 - 1903

Івана Франка - шість поверхів. Резиденція Президента України.

Будинок із химерами - цегляна споруда стилю раннього модерну. Свою назву отримав через скульптурне оздоблення, що вражає уяву чудернацькими істотами тваринного наземного та підводного світу. Архітектор - Владислав Городецький, скульптурні прикраси за власними ескізами виконав міланський скульптор Еліо Саля. Будинок спроектовано у формі куба: з боку вулиці Банкової він має три, а з боку площі

Будівля театру в Одесі

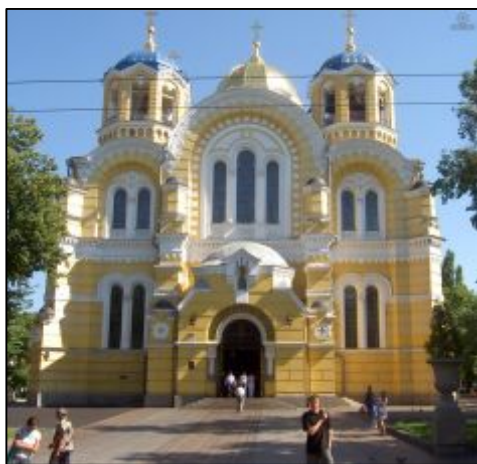
Сучасна будівля зведена 1887 року архітекторами Ф.Фельнером і Г.Гельмером у стилі віденського бароко. За своїм плануванням і технічними даними не поступається найкращим у Європі. За поздовжньою віссю будівлі - двох'ярусний з високим аттиком портал головного входу, за поперечною - триаркадні галереї бокових входів.

Будинок резиденції митрополита Буковини в Чернівцях. 1864-1873

Резиденція митрополитів Буковини (зараз: **будівля університету**) - це архітектурна перлина Чернівців і вершина творчості відомого чеського архітектора і вченого Йозефа Главки. Резиденція являє собою врівноважену групу з трьох головних будівель навколо красивої внутрішньої площі. У центрі розташована резиденція митрополита з капличкою. По боках - семінарія та будинок для приїжджих. Ансамбль органічно доповнено церквою, а його куполи й башти посилюють ефект духовної вищості.

Володимирський собор у Києві. 1862-1896

Масивний семибанний храм зведений у візантійсько-давньоруському стилі. Це шестистовпний триапсидний храм, увінчаний сімома банями. Початковий проект собору створили архітектори І.Штром і П.Спарро; пізніше його переробив архітектор О. Беретті. Найбільшою художньою цінністю споруди є настінні розписи, виконані 1895-1896 рр. колективом українських, російських та польських художників. Основні з них (15 великих композицій та 30 окремих постатей) належать видатному художнику В.Васнецову. У розписі собору також брав участь М.Врубель.

Картина «Сінокіс» М. Пимоненка

Академік живопису Микола Пимоненко (1862-1912) походив з родини іконописця. Навчався іконопису в Києво-Печерському монастирі, закінчив школу художника М. Мурашка, Петербурзьку академію мистецтв. Є автором близько 715 картин і малюнків. Майстер реалістичного живопису, він один з перших у вітчизняному малярстві поєднав

побутовий жанр і поетичний український пейзаж.

Картина «Запорожці пишуть листа турецькому султанові» І. Рєпіна 1878-1891

Родом з мальовничого Чугуєва (Харківська обл.) був всесвітньо відомий портретист Ілля Рєпін. У родинній садибі Тарновських - Качанівці - Рєпін створив перші етюди до знаменитої картини «Запорожці пишуть листа турецькому султану».

Сюжетом цієї картини став лист запорожців турецькому султану, начебто написаний 1676 року як відповідь запорозьких козаків на вимогу турецького султана Мехмеда IV.

Пам'ятник Б.Хмельницькому в Києві

Пам'ятник Богдану Хмельницькому - своєрідна емблема Києва, скульптор - М.Мікешин,

1888 р. пам'ятник встановили на Софійському майдані. Пристосована до колового огляду скульптура вирізняється красою контурів, ретельним опрацюванням численних деталей.

Будинок національної опери України

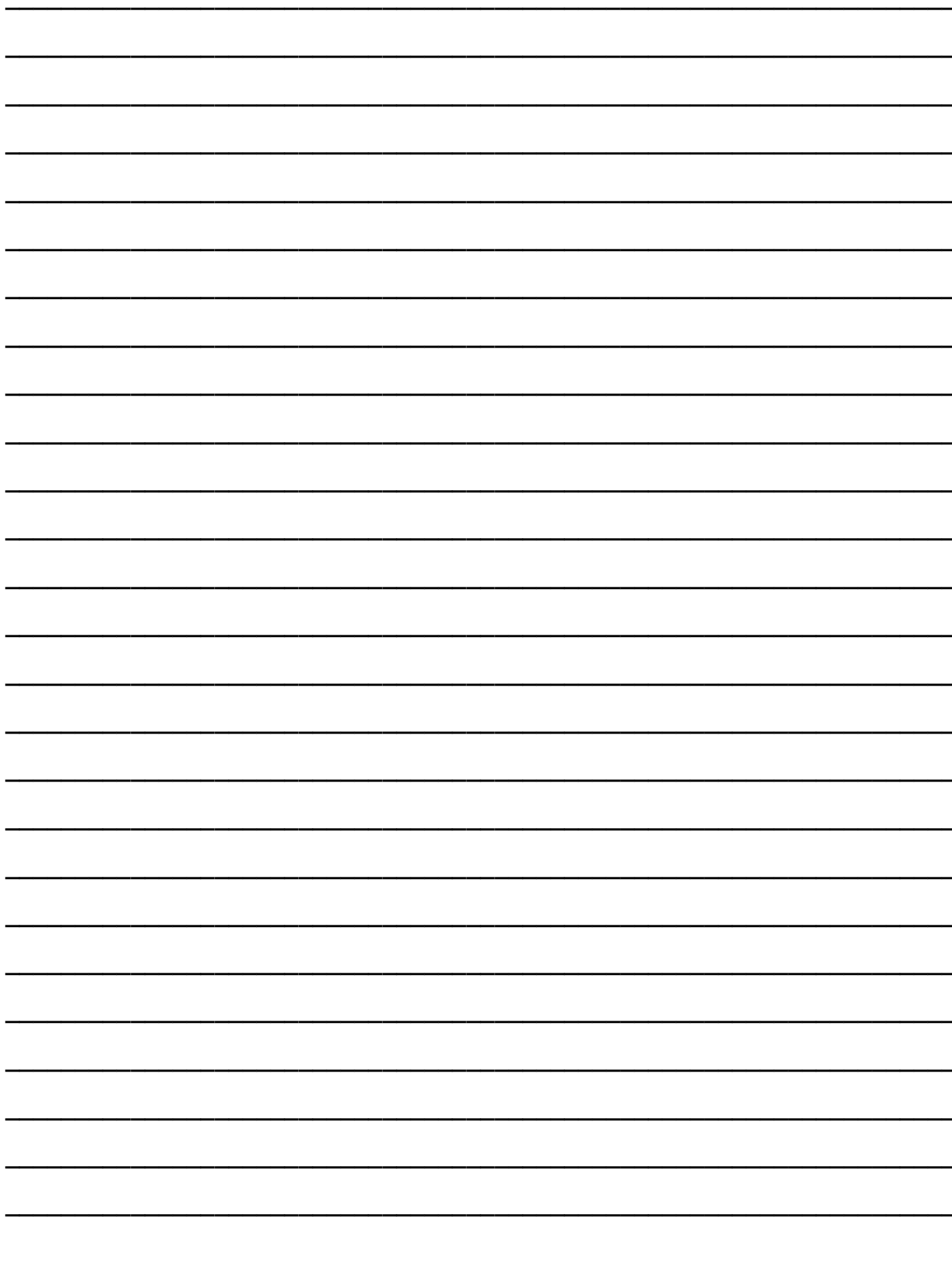

Ця споруда виникла в наслідок прикрої події, яка сталась в зиму 1896 році. Після одної з вистав, а саме "Євгеній Онегин", в одній з кімнат сталася пожежа. Полум'я не вдалося вчасно погасити. За деякий час з театру практично нічого не залишилось. Міський театр, який згорів, був збудований за проектом Івана Шрома.

Після численних дискусій щодо нового оперного театру було ухвалено рішення про міжнародний конкурс на кращий проект Київської опери. В цьому конкурсі взяли участь більш як двадцять архітекторів з України, Росії, Німеччини, Італії, Франції. В лютому 1897 році стало відомо переможця. Ним став російський архітектор Віктор Шретер. Невдовзі до Києва надійшла вся технічна документація - 280 креслень, з яких мала народитися вишукана неоренесансна будівля, спорудження якої на місці старого театру розпочалося у 1898 року. На будівництві працювало водночас понад 300 чоловік. Архітектор не довів до дня, коли відбулось урочисте освячення нового театру. Збудований він був в стилі нео-французького Відродження. На свій час Київський оперний театр справді вражав: партер, амфітеатр, бельетаж та чотири яруси могли вмістити одночасно 1318 глядачів (у партері налічувалося 384 місця). В інтер'єрах домінували оксамит і бронза. Вишукані крісла, люстри та світильники привезли із Відня. Над головним входом театру красувався офіційний герб Києва із зображенням архістратига Михаїла - покровителя міста. Проти цього категорично виступив Київський митрополит Фіогност, який визнав це блюзнірством. Над таким гріховним закладом - і раптом святий небесний воїн. Герб замінили

алегоричною композицією: геральдичні грифони тримають у лапах ліру як символ музичного мистецтва.

Для нотаток

A series of 24 horizontal lines, evenly spaced, intended for musical notation. The lines are black and extend across the width of the page.

Для нотаток
